

Ворошилова Р. В.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ВЕБІНАРАХ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Екологічна проблематика дедалі активніше реалізується у цифровому просторі, зокрема через вебінари, онлайн-лекції або інтерактивні курси. У всіх випадках це сукупність компонентів, які мають не лише мовний характер. Ефективність такої комунікації залежить від взаємодії у функціонуванні всіх вербальних, невербальних та паравербальних засобів.

Особливу роль у вебінарах відіграють невербальні засоби комунікації (жести, міміка, поза, зоровий контакт тощо), які забезпечують емоційний контакт із аудиторією, сприяють кращому засвоєнню інформації та створюють ефект присутності, компенсуючи обмеження дистанційного спілкування. Різні дослідники (Stöckl, 2004; Goffman, 1986) погоджувалися, що невербальна поведінка є невід'ємною частиною мовної взаємодії, яка забезпечує точніше розкриття смислу висловлення і підтримує зв'язок між комунікантами.

Для екологічних вебінарів ці елементи мають подвійне значення: вони не лише сприяють розумінню змісту, а й формують емоційне ставлення до теми, що особливо важливо при висвітленні питань змін клімату, забруднення довкілля чи сталого розвитку.

У німецькомовних онлайн-вебінарах про екологію невербальні засоби реалізуються через:

- міміку – доброзичлива усмішка, підняття брів або нахмуреність допомагають підкреслити емоційний аспект теми (наприклад, занепокоєння щодо глобального потепління);

- жести – ілюструють логічну структуру мовлення (вказування, підрахунок на пальцях, розведення рук при поясненні причинно-наслідкових зв'язків);

- позу і рухи тіла – відкрита постава створює довіру, тоді як схрещені руки або опущені плечі можуть сигналізувати втому або байдужість;

- зоровий контакт – у форматі вебінару його замінює погляд у камеру, який формує відчуття прямого звернення до слухача.

Так під час вебінару *"Im Ausland zum Ziel? – Schwächen internationale Emissionszertifikate das EU-Klimaziel? "* від Europe Calling спікерка Лінда Калхер підтримувала візуальний контакт через камеру, часто кивала головою, активно жестикулювала й змінювала інтонацію, що створювало враження діалогу навіть попри дистанційний формат. Такі прийоми узгоджуються з концепцією Гофмана (1986) про невербальні ритуали взаємодії, які зміцнюють соціальний зв'язок між учасниками комунікації.

У структурі вебінарів велику роль відіграють також зображення, схеми, інфографіки, які виконують функцію візуальної підтримки. Як зазначає М. Козолуп (2012), невербальні компоненти, зокрема графічні елементи, підвищують прагматичну ефективність дискурсу, адже завдяки зображенню інформація стає конкретною і достовірною. Г. Штьокль (2004) підкреслює, що комунікація, доповнена зображеннями, забезпечує ефективне привернення уваги, швидке сприйняття та опрацювання інформації, емоційну участь і емоційний вплив. Ці особливості активно використовуються у вебінарах екологічної тематики, де візуальні матеріали (напр. фотографії лісів, інфографіки про викиди CO₂, діаграми про споживання енергії) сприяють залученню учасників.

У цьому аспекті показовим є виступ професора Оттмара Еденгофера, директора Інституту досліджень впливу на клімат у Потсдамі, у вищезгаданому вебінарі. Для своєї доповіді він підготував презентацію з 17 слайдів, яка містила ключові тези та численні графіки, наприклад ті, що

ілюструють очікувану динаміку цін у зв'язку зі зростанням тиску щодо декарбонізації. Візуальні елементи тут були не лише інформативними, а й засобом впливу: завдяки кольоровим контрастам (передусім зеленому та червоному) увага слухачів спрямовувалася на критичні точки аналізу, а зміни на графіках наочно демонстрували зв'язок між політичними рішеннями та економічними наслідками. Вказані джерела даних під кожним графіком підвищували довіру аудиторії до представленої інформації, що відповідає принципам наукової прозорості. Водночас невербальна поведінка спікера (жести, міміка, поза) у цьому випадку мала другорядне значення, адже Еденгофера було видно лише у маленькому вікні відео в кутку екрана. Основну комунікативну функцію тут виконували візуальні матеріали, що забезпечували когерентність виступу та підтримували інтелектуальну динаміку сприйняття складного економіко-екологічного змісту.

Ще одним показовим прикладом ефективного використання візуальних елементів є вебінар *"Außenpolitik ohne Klima-Kompass? Die internationale Klimapolitik der neuen Bundesregierung"*, присвячений питанням кліматичної дипломатії Німеччини. Візуальна складова презентації була витримана у мінімалістичній гамі біло-сірих тонів, що створювало враження академічності та нейтральності. На цьому тлі помаранчеві елементи (числові показники, ключові слова) виконували роль акцентів, які миттєво привертали увагу слухачів і слугували своєрідними когнітивними «маяками» для фіксації головних ідей.

Такі елементи – наприклад, написи на слайді *"Nur 6 % der globalen Kupferreserven befindet sich in Europa"* або *"Klimaneutralität als Pfeiler globaler Stabilität verankern"*, де помаранчевим виділено відповідно "6 %" та *"Klimaneutralität"* – слугували не лише як факти, а й як візуальні тригери, які допомагали учасникам утримати в пам'яті ключові тези виступу. Помаранчевий колір, традиційно асоційований з енергією, рухом і фокусом, створював ефект емоційного залучення. У такий спосіб колірна

символіка ставала не просто декоративною, а семантичною складовою комунікації, підсилюючи логічну структуру аргументації.

Промовистим прикладом було використання помаранчевого значка стріли, яка влучає у ціль, розміщеного біля тез про стратегічні цілі німецької кліматичної політики. Цей повторюваний символ формував візуальний лейтмотив, який легко впізнавався протягом усього вебінару та допомагав аудиторії «прив'язувати» нову інформацію до вже знайомого образу. Таким чином, значок стріли виконував подвійну функцію: підкреслення ключових меседжів і створення ефекту спрямованості та результативності у сприйнятті матеріалу.

Отже, невербальні засоби комунікації у німецькомовних вебінарах на екологічну тематику виконують комплексну функцію: вони підсилюють вербальне повідомлення, передають емоційний стан мовця, створюють довіру і забезпечують інтерактивність спілкування. Жести, міміка, зоровий контакт і візуальні матеріали формують цілісний комунікативний простір, у якому інформація сприймається глибше та емоційніше. Відповідно поєднання вербальних і невербальних засобів у вебінарах сприяє більш ефективному поширенню екологічних знань і розвитку екологічної свідомості.

Список використаних джерел

1. Europe Calling. (2025). *Außenpolitik ohne Klima-Kompass? Die internationale Klimapolitik der neuen Bundesregierung*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=CqFAzWLBG4w&list=PL30pyIxBXvJnx3_qNFmQJZCE3wa1GMNco&index=19
2. Europe Calling. (2025). *Im Ausland zum Ziel? – Schwächen internationale Emissionszertifikate das EU-Klimaziel?* URL: https://www.youtube.com/watch?v=RI6QSEf62Xc&list=PL30pyIxBXvJnx3_qNFmQJZCE3wa1GMNco&index=14&t=441s

3. Goffman, E. (1986). *Interaktionsrituale: Über Verhalten in direkter Kommunikation*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
4. Stöckl, H. (2004). *Die Sprache im Bild – Das Bild in der Sprache*. Berlin. 98 S.
5. Козолуп, М. С. (2012). *Реалізація просторової референції у текстах інтернет новин за допомогою засобів невербальної комунікації. Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Львівський національний університет імені Івана Франка. С. 306–308.